

انا لله وانا اليه راجعون

ماه قاپان

سیری در اندیشه والای

حضرت آية الله العظمی

قدس سره

حاج سید محمد حسینی شیرازی

مشخصات کتاب

نام کتاب : ماه تابان

مؤلف : مصطفیٰ بصری

شمارگان : ۱۰۰۰۰

تاریخ چاپ : بهمن ۱۳۸۰

مصادف با چهلمین روز ارتحال حضرت آیه الله حاج سید محمد شیرازی قدس سره

نوبت چاپ : اول ناشر

ناشر : بینش آزادگان

شابک ۹۶۴ - ۹۲۵۸۶ - ۶ - ۲

ISBN 964-92586-6-2

ستاد برگزاری مراسم اربعین ارتحال

حضرت آیه الله العظمیٰ حاج سید محمد حسینی شیرازی قدس سره

WWW.SHAAR.COM

فهرست مندرجات

پیشگفتار	۵
خاندان مرجعیت	۷
ولادت	۱۰
سجایای اخلاقی	۱۱
جنبه تربیتی و شاگردان	۱۱
نقش مؤسسات	۱۵
الف) مؤسسات دینی و اجتماعی در عراق	۱۵
ب) مؤسسات دینی و اجتماعی در کویت	۱۹
ج) مؤسسات دینی و اجتماعی در ایران	۲۰
د) مؤسسات دینی و اجتماعی در دیگر کشورهای جهان	۲۱
بُعد فکری	۲۳
جهاد و استقامت	۲۷
اهتمام به مسائل مسلمانان جهان	۳۲
تشیع جهانی	۳۷
موقعیت فقهی و علمی	۳۸
۱-۲: آشنایی با قواعد فقهی و مدارک احکام	۳۹
۳: اطلاع و آگاهی بر نظایر فروع فقهی	۴۰

-
- ۴: اطلاع بر اخبار و روایات ۴۰
- ۵: درک و برداشت بهتر از اخبار ۴۱
- تصریح به مقام علمی ۴۳
- تألیفات ۴۵
- گذری بر زندگانی آیه الله حاج سید صادق حسینی شیرازی ۵۰
- متن اجازه اجتهاد ۵۵

قال الحجّة (صلوات الله و سلامه عليه):

وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَأَقِعَةُ

فَارْجِعُوا فِيهَا

إِلَى رُؤَاةِ حَدِيثِنَا

فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ

وَ أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ

وسائل الشيعة: جلد ١٨، صفحه ١٠١، باب ١١، حديث ٩.

بسم الله الرحمن الرحيم

در عصر غیبت، مرجعیت به عنوان نایب عام امام زمان علیه السلام، بالاترین و مهم‌ترین مقام به شمار می‌رود.

مراجع تقلید همواره مسئول حفظ احکام الهی و ارزشهای دینی و دفاع از مکتب اهل بیت علیهم السلام بوده‌اند و با از جان گذشتگی، فداکاری و تلاش علاوه بر تصدی مقام فتوی مسؤلیت هدایت جامعه را بر دوش داشته و امت‌ها را از پرتگاه ضلالت به منزلگاه سعادت سوق داده‌اند.

مراجع و علمای گذشته همچون مجدد بزرگ مرحوم آیه الله میرزا سید محمد حسن شیرازی قدس سره رهبر نهضت تنباکو، و مرحوم آیه الله آخوند ملا محمد کاظم خراسانی قدس سره رهبر مشروطه، و مرحوم آیه الله میرزا محمد تقی شیرازی قدس سره رهبر جنبش مردمی ۱۹۲۰ میلادی در عراق بودند که جامعه اسلامی را از فتنه‌ها و آشوب‌های استعمارگران نجات دادند.

هم اکنون که امت اسلامی در سراسر جهان دچار مشکلات فراوان گردیده، حضور فقهای بزرگ و مراجع عالیقدر تقلید، در توجیه و هدایت امت به ساحل امنیت و عدالت، نقش اساسی و تعیین کننده پیدا کرده است.

در میان این اقیانوس عظیم نور و معنویت می‌توان به یکی از چهره‌های تابناک عصر حاضر، فقیهی فرزانه و عالمی وارسته چون آیه الله حاج سید محمد حسینی شیرازی قدس سره اشاره کرد، بزرگ مردی که برای آگاهی و بیداری امت اسلامی تلاش فراوانی از خود نشان داده و در این بین، اندیشه پر بار همراه با تجارب سالیان متمادی، دقت نظر آکنده از پختگی و

منطق و واقع‌نگری نسبت به جریانات و امور از جمله شاخص‌هایی است که ایشان را متمایز ساخته است.

تحقیقاً سخن پیرامون یک انسان عادی نیست بلکه سخن درباره خورشید فروزانی است که میلیون‌ها مسلمان در سرتاسر جهان از اندیشه‌های والای او برای پیمودن راه صحیح اسلامی و تطبیق آن در تمام شئون زندگی الهام می‌گیرند.

✦ خاندان مرجعیت ✦

بررسی محیط نورانی و خاندان بزرگواری که شخصیت مورد نظر ما در آن رشد و ترقی نموده است، ما را در شناخت و آشنایی هر چه بهتر با زندگی پربار و عظمت آن دانشمند والا مقام یاری می‌کند، که چگونه اخلاق و منش یک خانواده در روح و روان کودکی که در میان آنها پرورش می‌یابد تأثیری غیرقابل انکار دارد. ایشان در خانواده‌ای اصیل و در کانون علم، تقوی، جهاد و رهبری جهان اسلام متولد و تربیت شده است.

خاندانی که در تمامی جهات معنوی و روحانی، سابقه‌ای دیرینه داشته و مراجع و فقهای بنام، علمایی والا مقام و شهدایی عزیز و گرانقدر به مکتب اسلام تقدیم نموده است. نسبت این خاندان به حضرت زید بن علی بن الحسین علیه السلام می‌رسد. که بیش از یکصد و پنجاه سال در عراق اقامت داشته‌اند و منشأ خدمات ارزنده‌ای در جهان اسلام به خصوص ملت مسلمان ایران، عراق، افغانستان، کشورهای خلیج و دیگر ممالک اسلامی بوده‌اند و همواره در مسائل حیاتی و سرنوشت‌ساز جهان اسلام، شرکتی فعال داشته‌اند. این شجره طیبه شاخه‌های پر ثمر فراوانی به امت اسلام هدیه نموده است. حال به ذکر چند ستاره درخشان، از این خاندان بسنده می‌کنیم:

(۱) مرحوم آیه الله العظمی میرزا سیدحسن شیرازی قدس سره معروف به «مجدد شیرازی» که رهبری نهضت مشهور تنباکو در عهد ناصرالدین شاه قاجار را بر عهده داشت، ایشان با صلاحیت و درایت خاص، نیروی اهریمنی امپراطوری انگلستان، که کشور ایران اسلامی را به بهانه قرارداد تنباکو، مورد تاخت و تاز قرار داده بود، درهم شکست و پس از مرحوم آیه الله العظمی شیخ مرتضی انصاری قدس سره مرجع اعلای جهان تشیع گردید.

۲) مرحوم آية الله العظمی میرزا محمد تقی شیرازی قدس سره که رهبر انقلاب بزرگ ملت مسلمان عراق در سال ۱۹۲۰ میلادی بود و در جنگی نابرابر در مقابل امپراطوری انگلیس ایستادگی کرد و عراق اسلامی را از چنگال استعمارگران نجات داد و پس از فوت میرزای بزرگ، زمام مرجعیت تشیع را به دست گرفت.

۳) مرحوم آية الله العظمی میرزا محمدعلی شیرازی قدس سره، برادر بزرگ‌تر میرزا محمد تقی و از مراجع تقلید آن زمان بود.

۴) مرحوم آية الله العظمی میرزا سید اسماعیل شیرازی قدس سره، پدر بزرگوار مرحوم آية الله العظمی میرزا سید عبدالهادی شیرازی که از بارزترین شاگردان میرزای بزرگ و از مراجع تقلید و شخصیت‌های علمی به شمار می‌رفت.

۵) مرحوم آية الله العظمی میرزا محمد شیرازی قدس سره فرزند ارشد مجدد شیرازی که از مراجع تقلید بود.

۶) مرحوم آية الله العظمی میرزا سید علی آقا شیرازی قدس سره، فرزند دیگر مجدد بزرگ و از شاگردان مبرز پدر بزرگوارشان، او نیز از مراجع و شخصیت‌های علمی مهم حوزه به شمار می‌رفت.

۷) مرحوم آية الله العظمی میرزا سید عبدالهادی شیرازی قدس سره، که پس از سال‌ها تحصیل در حوزه‌های علمیه سامرا، کربلا و نجف به رتبه‌های عالی علمی نایل آمد و پس از رحلت مرحوم آية الله العظمی سید ابوالحسن اصفهانی و مرحوم آية الله العظمی بروجردی قدس سرهما به مرجعیت اعلای جهان تشیع رسید.

۸) مرحوم آية الله العظمی سید میرزا مهدی شیرازی قدس سره که پس از رحلت مرحوم آية الله العظمی حاج آقا حسین قمی قدس سره مرجعیت ایشان رو به گسترش نهاد.

۹) حضرت آية الله العظمی حاج سید رضی الدین شیرازی « دامت برکاته » که از مجتهدین و مشاهیر علمای تهران و صاحب تألیفات ارزشمندی می‌باشد.

۱۰) متفکر عالیقدر اسلامی آیه الله شهید حاج سید حسن شیرازی قدس سره برادر آیه الله سید محمد شیرازی قدس سره که وی در سال ۱۳۵۴ ه. ق در شهر نجف اشرف متولد شد، زندگی پربار این شهید، مالا مال از جهاد و مبارزه‌ای پیگیر، همراه با خدمات علمی و اجتماعی بود. برای آشنایی بیشتر با این شهید والا مقام به کتاب « آیه الله سید حسن شیرازی قدس سره، شهید انقلاب اسلامی عراق » که به تفصیل، زندگانی آن متفکر دلسوز را بیان داشته، مراجعه نمایید.

۱۱) حضرت آیه الله سید صادق شیرازی « دام ظلّه » برادر بزرگوار حضرت آیه الله سید محمد شیرازی قدس سره که مجتهدی محقق و فقیهی تواناست و تألیفات ارزنده‌ای به حوزه‌های علمیه و جهان اسلام تقدیم کرده است.

۱۲) دانشمند محترم سید مجتبی شیرازی « دامت برکاته »، ایشان نیز برادر معظم له می باشد، و تألیفاتی در زمینه‌های مختلف مذهبی تحریر نموده است.

مرحوم آیه الله العظمی حکیم قدس سره در سوگ فقدان مرحوم آیه الله العظمی سید میرزا مهدی شیرازی قدس سره (پدر معظم له) چه زیبا فرمود: « اگر ما امروز یک مهدی را از دست دادیم، به راستی او چهار مهدی برای ما به جای گذاشت ».

برای آشنایی بیشتر با این خاندان فرزانه می توان به کتاب « أسرة المجدد شیرازی » تألیف آقای نورالدین شاهرودی مراجعه نمود.

﴿ ولادت ﴾

آیة الله حاج سید محمد حسینی شیرازی قدس سره در سال ۱۳۴۷ ه. ق در شهر نجف اشرف متولد شد.

پدر بزرگوارشان مرحوم آیة الله العظمی سید میرزا مهدی شیرازی فرزند میرزا حبیب الله شیرازی فرزند آغا بزرگ شیرازی برادر مجدد بزرگ میرزا محمدحسن شیرازی، رهبر نهضت تنباکو است. والده گرامی ایشان علویه فاضله، دختر میرزا عبدالصاحب شیرازی فرزند میرزا آغا شیرازی، فرزند سید احمد مستوفی برادر دیگر مجدد بزرگ می باشد.

آیة الله شیرازی قدس سره، دروس مقدماتی و عالییه حوزه را در محضر جمعی از اساتید بزرگ مانند پدر بزرگوارشان مرحوم آیة الله العظمی سید میرزا مهدی شیرازی، مرحوم آیة الله العظمی سید هادی میلانی، مرحوم آیة الله شیخ محمدرضا اصفهانی، مرحوم آیة الله سید زین العابدین و مرحوم آیة الله شیخ جعفر رشتی ۵ تلمذ نموده و در علوم و فنون مختلف از محضر ده ها تن از علما و اساتید دیگر، استفاده های شایان نموده است.

در حالی که تنها ۹ سال از عمرشان می گذشت، همراه پدر از شهر نجف اشرف، به کربلا هجرت نمود و در سن ۴۴ سالگی بر اثر فشارهای وحشیانه رژیم بعث، از عراق به کویت مهاجرت کرد و بالاخره در سال ۱۳۵۸ در سن ۵۲ سالگی برای ادامه حرکت علمی، زندگی در شهر مقدس قم را انتخاب نمود.

﴿ سجایای اخلاقی ﴾

مکارم اخلاق و صفات پسندیده ایشان همواره زبانزد خاص و عام بوده و می‌باشد. تقوی و پرهیزکاری، تواضع، گذشت، سعه صدر، مدارا با مردم، احساس مسئولیت نسبت به مسائل اجتماعی، دستگیری از فقرا و محرومین و برآوردن حوایج آنان، روح برابری و مساوات با سایرین، احترام به مخالفین، احترام و اعتماد به مردم، مشورت با دیگران و شنیدن آرا و نظرات موافق و مخالف، زهد و دوری از تشریفات و تجملات، زندگی در خانه‌ای بسیار ساده و بی‌آلایش، برخورداری از روح بلند و پسندیده، تحمل مشکلات و سختیها در راه خدا، صبر و بردباری در برابر حوادث، استقامت در راه ادای وظایف شرعی، تلاش و کوشش پی‌گیر و حسن مدیریت در تمامی فعالیت‌های روزمره، استقامت در برابر فشارهای ظالمین، توکل بر خدا در تمام امور و توسل به اهل بیت علیهم السلام، همگی از خصوصیات بارز ایشان می‌باشد و در حقیقت همین صفات پسندیده و سجایای اخلاقی است که خود ترسیم کننده شخصیت والا و نمایانگر عظمت او گردیده است.

﴿ جنبه تربیتی و شاگردان ﴾

از مهم‌ترین امتیازات مرجعیت شیعه این است که برای حفظ کیان حوزه‌های علمیه و صیانت و هدایت نسل آینده اجتماع، به تربیت کادر علمی، فرهنگی و اجتماعی مورد نیاز فردای جامعه اسلامی می‌پردازد و بدین صورت نقش مدیریتی خود را در میان مردم و اجتماع به خوبی ایفا می‌کند.

آیه الله شیرازی قدس سره در بُعد تربیت و تبلیغ امور دینی و مذهبی جهان تشیع، نمونه‌ای بارز در عصر حاضر به شمار می‌روند. چرا که به طور مداوم به تربیت افراد مختلف، جهت ادای مسؤولیت‌های شرعی و دینی مشغول می‌باشند و تا کنون صدها تن از علما و مجتهدین، گویندگان، نویسندگان، مبلغان و مجاهدانی که پرورش یافتگان فکر و اندیشه آن مرجع عظیم‌الشان هستند، در کشورهای مختلف در شرق و غرب جهان مشغول خدمت به دین و دفاع از حریم تشیع می‌باشند و هزاران انسان مؤمنی که در خدمت دین، تأسیس مراکز دینی و فعالیت در شئون مختلف اجتماعی و مؤسسات خیریه انجام وظیفه می‌نمایند، از امواج دیگر این دریای نور هستند.

بسیاری از شاگردان ایشان که تنها در عراق و کویت متجاوز از هزار نفر هستند، محور مهم در امور دینی و فرهنگی در سراسر جهان اسلام به شمار می‌آیند.

از جمله شاگردان معظم‌له که از رجال علمی و اندیشمندان اسلامی عصر حاضر به شمار می‌رفت مرحوم آیه الله شهید سید حسن شیرازی قدس سره بود که ده‌ها کتاب ارزنده علمی و تحقیقی تألیف فرمود و سالها در حوزه علمیه زینبیه^۱ به تدریس خارج فقه و اصول مشغول بود. و با همت والا و تحمل سختیهای فراوان، ده‌ها مسجد، حسینیه، مدرسه، حوزه علمیه و مرکز دینی را در کشورهای عراق، سوریه، لبنان، و قاره آفریقا تأسیس نمود.

از دیگر شاگردان معظم‌له آیه الله سید صادق شیرازی «دامت برکاته» هستند، که بیش از ۳۰ کتاب ارزنده در فقه و اصول و... تألیف نموده و متجاوز از ۲۰ سال است که به تدریس خارج (فقه و اصول) و درس اخلاق مشغول است.

آیه الله سید محمدتقی مدرسی یکی دیگر از شاگردان ایشان است که اضافه بر تألیفات فراوان، چند سال است به تدریس بحث خارج مشغول می‌باشد.

۱- آن حوزه در سال ۱۳۹۵ ه. ق در کنار مرقد پاک حضرت زینب علیها السلام در سوریه برای اولین بار، به دست توانای مرحوم شهید آیه الله سید حسن شیرازی تأسیس شد.

این مرجع بزرگوار یکی از ارکان و پایه‌های اساسی و مهم حوزه علمیه کربلا، چه در دوران حیات پدر و چه پس از رحلت ایشان به حساب می‌آمد.

نخست به تدریس دروس سطح پرداخته و هنگامی به تدریس کتاب کفایة الأصول (آخرین کتاب سطح) مشغول شدند که بیش از ۱۸ سال از عمرشان نگذشته بود.

در سن ۲۵ سالگی اولین کتاب فقهی استدلالی خود را تألیف نمود و زمانی که به تدریس خارج فقه پرداخت، تنها ۳۰ سال از عمر پربارش می‌گذشت. و در طول چندین سال، بین ۶ تا ۸ جلسه تدریس می‌کرد، چنانکه درس معظم‌له به طور مستمر هر روز در کویت و ایران ادامه داشته و اکنون صبح خارج فقه و عصر خارج اصول را تدریس می‌فرماید. با توجه به اینکه بالغ بر پانصد نفر از علما و فضلاء حوزه علمیه قم از محضر درس ایشان بهره‌مند می‌گردند.^۱ ایشان در طول نیم قرن، همواره بر تقویت و گسترش هرچه بیشتر حوزه‌های علمیه در نقاط مختلف جهان تأکید و اصرار داشته و خود عملاً به توسعه حوزه‌های علمیه و تأسیس مدارس دینی مبادرت ورزیده و در این راستا تاکنون با تشویق و ارشادات او، متجاوز از سه‌هزار نفر به تحصیل علوم دینی روی آورده‌اند.

مدرسه الرسول الأعظم صلی الله علیه و آله نام حوزه علمیه‌ای است که ایشان بلافاصله پس از مهاجرت خود از عراق به کویت تأسیس نمود و در آن، طلاب علوم دینی از کشورهای مختلف اسلامی جمع شدند. این مدرسه علمیه، سهم به‌سزایی در رشد و ارتقا آگاهی دینی جامعه داشته و پایگاهی مهم برای تربیت نسلهای مؤمن و آگاه و پرورش مردان علم و قلم و سخنوران نامی جهت پر نمودن خلأ موجود در میدان علم و عمل به شمار می‌رود.

پس از ورود به ایران، در جهت گسترش و تقویت هرچه بیشتر حوزه‌های علمیه، به تأسیس مجموعه‌ای از مدارس علمیه در شهرهای مقدّس قم و مشهد مبادرت و جمعی از مجتهدین، خطبا و نویسندگان را تربیت نمود که اکنون بسیاری از آنها در کشورهای مختلف منبع خدمات ارزنده و شایان می‌باشند.

۱- اخیراً درس معظم‌له تعطیل می‌باشد.

همچنین به تأسیس و تقویت حوزه‌های علمیه در کشورهای اسلامی، همانند: سوریه، آفریقا، پاکستان، هند، افغانستان و بعضی دیگر از کشورهای اسلامی مبادرت ورزید.

البته روش و اسلوب تبلیغی و برنامه‌های عام تربیتی این بزرگوار به یک شیوه خاص منحصر نمی‌شود، بلکه در محورهای مختلف پایه‌ریزی شده است، مانند تأسیس کتابخانه‌های عمومی، چاپ و نشر کتابهای مذهبی در مناطق مختلف، پخش و توزیع مجلات و جزوه‌های اسلامی، تشکیل هیئت‌های تبلیغ و ارشاد، توصیه و اهتمام بسیار به تشکیل مجالس عزاداری حضرت سیدالشهدا علیه السلام و تشکیل جلسات دینی و توجیهی در طول هفته، چنانکه در شهر مقدس کربلا، معظم‌له در هفته، طی سه جلسه تبلیغی و فرهنگی جداگانه، برای دانشجویان، طبقه تجار و کسبه بازار، و علما و فضلا ایراد سخن می‌فرمود.

در طول اقامت هشت ساله^۱ خود در کویت، اضافه بر تأسیس انجمن آموزش تألیف و خطابه و همچنین برگزاری جلسات و انجمنهای فرهنگی و دینی، هر شب برای عموم مردم به سبکی آسان و رسا تفسیر قرآن می‌گفت.

در سالهای نخست اقامت خود در شهر مقدس قم، بالغ بر هزار سخنرانی ارشادی، اخلاقی و علمی ایراد فرموده که از جمله آنها سخنرانیهای هفتگی ایشان (روزهای پنج‌شنبه) در مسجد امام زین‌العابدین علیه السلام بود که صدها نفر از فضلا و طلاب حوزه علمیه از محضرشان کسب فیض می‌نمودند.

آری، روشهای تربیتی و تبلیغی و سایر خدمات حضرت آیه الله شیرازی قدس سره به این مختصر محدود نمی‌شود و شمارش موارد و جزئیات آن حتی در چند جلد کتاب نیز نمی‌گنجد.

۱- ایشان از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۳۹۹ قمری در کویت بودند.

نقش مؤسسات

بنا به عقیده و دیدگاه واقع‌بین ایشان نسبت به اهمیت و نقش بسیار حساس و حیاتی مؤسسات در جوامع اسلامی، به دلیل آنکه مؤسسات همواره پایه‌های زیربنایی در جوامع خواهان ترقی و در حال توسعه می‌باشد و به اعتبار آنکه وجود مؤسسات در هر جامعه نمایانگر عمق سلامت و حیات آن جامعه است و در حقیقت مؤسسات و مراکز مختلف اجتماعی، خدماتی و دینی، ابزار طبیعی و ضروری، استقلال و استقرار یک ملت و جامعه می‌باشد، می‌بینیم که ایشان بخش عمده‌ای از توان و نیروی فراوان خود را از سنین بیست سالگی تا به امروز که بیش از هفتاد سال از عمر شریفش می‌گذرد، در جهت تأسیس مراکز و مؤسسات صرف نموده و یا در تشویق و ترغیب مردم نسبت به تأسیس و تقویت هرچه افزون‌تر آنها، همواره تلاش فراوان داشته است.

در اینجا تنها به بیان گوشه‌ای از آن مؤسسات بسنده می‌کنیم:

الف) مؤسسات دینی و اجتماعی در عراق:

* مدارس حافظان قرآن کریم: در این مدارس بیش از سه هزار دانش‌آموز دختر و پسر مشغول به تحصیل بودند و بالغ بر سی‌وسه نوع فعالیت در زمینه‌های مختلف دینی و اجتماعی داشتند.

* دارالقرآن الحکیم: این مؤسسه به نشر و فروش کتابهای اسلامی می‌پرداخت و بیش از هفتاد شعبه در شهرهای مختلف عراق دایر نموده بود.

* کتابخانه‌های عمومی: بیش از چهل کتابخانه عمومی در شهرهای مختلف، برای علاقه‌مندان کتاب و محققین و پژوهش‌گران علمی دایر بود.

* چاپ و نشر مجلات اسلامی: بدیهی است در دنیای امروز روزنامه‌ها، مجلات و به طور کلی مطبوعات، نقش مهمی را در آگاهی ملتها ایفا می‌کنند. چرا که یکی از بهترین راههای تغییر و تحولات مثبت اجتماعی، نشر و توزیع مجلات روشنگر و پرمحتوی در زمینه‌های اعتقادی و فکری است.

از این رو حضرت آیه الله شیرازی با همیاری جمعی از علما و اندیشمندان و طلاب حوزه علمیه کربلا به نشر مجلات فکری و مذهبی مبادرت فرمودند، از جمله:

- (۱) الأخلاق والآداب.
- (۲) القرآن یهدی.
- (۳) ندا الإسلام.
- (۴) صوت المبلّغین.
- (۵) اعلام الشيعة.
- (۶) مبادئ الآسلام (به زبان انگلیسی).
- (۷) صوت العترة.
- (۸) ذکریات المعصومین علیهم السلام.
- (۹) صوت الإسلام.
- (۱۰) اجوبة المسائل الدینیة.
- (۱۱) منابع الثقافة الآسلامیة.

* مؤسسه ترمیم و بازسازی مساجد: بالغ بر پنجاه مسجد به توصیه ایشان نوسازی و بازسازی گردید.

* مؤسسه بنا و ترمیم مدارس علوم دینی: که تعداد مدارس بازسازی شده بالغ بر سی مدرسه بود، از جمله: مدرسه حسینیّه، مدرسه رضویّه، مدرسه ابن فهد حلّی، مدرسه شریف العمیاء، و ...

* درمانگاه قرآن حکیم.

* بنیاد ازدواج.

* گروه پیشاهنگی اسلامی.

* باشگاه اسلامی: این باشگاه جهت پرنمودن اوقات فراغت جوانان با کارهای فرهنگی و

تفریحی سالم و مفید تأسیس شده بود.

* هیئت اعزام مبلغ به خارج از کشور.

* هیئت تبلیغی جوانان.

* هیئت تبلیغاتی سیار: مسؤلیت این هیئت، فعالیت‌های مختلف دینی و فرهنگی و اعزام

مبلغ و نشر کتابهای اسلامی در تمام شهرهای عراق بود.

* دفتر ارشاد دینی.

* دفتر تبلیغات اسلامی.

* برگزاری جلسات دینی.

* مرکز تبلیغات و آگهی‌ها.

* مرکز ارتباطات و خدمات اسلامی.

* تشکیل هیئات مذهبی در مساجد.

* مرکز کاریابی برای افراد بیکار.

* گروه فعالیت در جهت پخش مقتل حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام در روز

عاشورا از رادیو بغداد.

* تشکیل گروه مبلغین: جهت مبارزه با منکرات و مفسد اجتماعی.

* تشکیل مجلس تبادل نظر و مشورت بین علما پیرامون مسائل و مشکلات جهان

اسلام، با حضور ایشان، آیه الله شیخ محمدرضا اصفهانی و آیه الله شیخ جعفر رشتی قدس

سرهما و جمعی دیگر از علما.

* تأسیس چاپخانه قرآن حکیم.

* تشکیل گروههای سیاسی مذهبی جهت بررسی و اهتمام به سرنوشت اجتماعی مسلمانان جهان.

* تأسیس حسینیه برای لبنانیها.

* تشویق و ترغیب افراد نسبت به تأسیس حسینیه که بر اثر راهنمایی ایشان، بیش از ۲۵ حسینیه تأسیس گردید.

* تشکیل گروه نمایش و تئاتر اسلامی.

* تأسیس آموزشگاههای فنی و حرفه‌ای.

* هیئت تألیف کتابهای اسلامی.

* هیئت برگزار کننده جشنها و جشنواره‌های دینی.

* ایجاد کانونها و کنفرانسهای فرهنگی.

* برگزاری جلسات دینی برای دانش‌آموزان در تعطیلات مدارس.

* چاپ کتابهای مذهبی و نشر آن در هیئات و دسته‌جات عزادار در سوگ سرور شهیدان حضرت امام حسین علیه السلام که تنها در یک مناسبت بیش از یک‌صد هزار جلد کتاب چاپ و توزیع گردید.

* تبدیل محل زندان حضرت امام هادی علیه السلام (دارالصعاليك) واقع در سامرا به حسینیه.

* تأسیس صندوق قرض‌الحسنه جهت مساعدت افراد نیازمند و پرداخت وام.

* تأسیس هیئت پذیرایی و اطعام زائران حرم ابا عبدالله الحسین علیه السلام در روز عاشورا.

بسیاری از مؤسسات دینی و خدماتی این بزرگوار در عراق توسط رژیم بعث تعطیل گردیده است.

ب) مؤسسات دینی و اجتماعی در کویت:

* مدرسه الرسول الأعظم صلی الله علیه و آله.

* حسینیه الرسول الأعظم صلی الله علیه و آله.

* کتابخانه الرسول الأعظم صلی الله علیه و آله که دارای سی هزار جلد کتاب بود.

* انتشار مجلات دینی از جمله:

(۱) الإیمان.

(۲) الإسلام و الحياة.

(۳) الفتاة التقدمية.

(۴) الهداية.

(۵) الجهاد.

علاوه بر اینها سه نشریه دیگر نیز در سطح مساجد منتشر می شد.

* تأسیس حدود دویست کتابخانه خصوصی جهت ترویج فرهنگ کتابخوانی.

* تشویق و ترغیب بر ازدیاد مجالس حسینی که جز در ایام محرم و ماه مبارک رمضان

مرسوم نبود، و تأکیدات ایشان تا بدان حد مثمر ثمر و مفید بود که در زمان حضورش در

کویت، هر روز نزدیک به صد مجلس در خانه‌ها و حسینیه‌ها برپا می گردید.

* تأسیس بنیاد ازدواج^۱ جهت یاری به جوانانی که مشکلات مالی دارند.

* چاپ و نشر صدها کتاب از کتب شیعه از جمله کتاب «المراجعات» که تعداد

یک صد هزار نسخه آن چاپ و در کشورهای خلیج و مراسم حج توزیع گردید.

* پخش مراسم عزای حسینی علیه السلام در روز عاشورا از طریق رادیو و تلویزیون

کویت به اصرار و تشویق ایشان.

۱- ایشان، ازدواج جوانان را از راه‌های اساسی مقابله با تهاجم فرهنگی می دانند.

- * تأسیس مسجد و حسینیه « الجهراء ».
- * تأسیس حمام عمومی و غسلخانه در کویت.
- * تعیین ائمه جماعات برای مساجد و حسینیه‌ها.
- * تأسیس مرکز نشر کتابهای دینی به سراسر دنیا.
- * تأسیس انجمن تألیف.
- * تأسیس مؤسسه قرض الحسنه و صندوقهای خیریه.
- * برگزاری دوره‌های فراگیری تعلیمات دینی.
- * ایجاد انجمنهای فرهنگی جهت ارتقای سطح آگاهیهای مردم.

ج) مؤسسات دینی و اجتماعی در ایران:

پس از مهاجرت به ایران، سیر فزاینده مؤسسات ادامه یافت و معظم له اقدام به تأسیس مراکز زیر فرمود:

- * تأسیس بیش از هشت مدرسه علوم دینی در شهر مقدس قم، با نامهای:
- مدرسة الرسول الأعظم صلى الله عليه و آله، مدرسة الزهراء عليها السلام برای بانوان،
- مدرسة الإمام الحسين عليه السلام، مدرسة الإمام الباقر عليه السلام، مدرسة الإمام الهادي عليه السلام، مدرسة الإمام الحسن العسكري عليه السلام، مدرسة الإمام المهدي « عجل الله تعالى فرجه الشريف »، مدرسة آية الله الشهيد السيد حسن الشيرازي قدس سره.
- * تأسیس یک مدرسه علوم دینی در شهر مقدس مشهد، با نام مدرسة الإمام الرضا عليه السلام.

* تأسیس پنج کتابخانه و کتابفروشی در شهر مقدس قم و سه کتابخانه در شهرهای تهران، یزد و اصفهان.

* بنای پنج مسجد در شهر مقدس قم از جمله مسجد امام حسین علیه السلام، مسجد امام زین العابدین علیه السلام و مسجد امام رضا علیه السلام.

* بنای یک مسجد در شهر مقدس مشهد با نام مسجد الزهرا علیها السلام.

* تأسیس بیش از ده صندوق قرض الحسنه خیریه در شهرهای مختلف ایران.

* تأسیس بیست و دو حسینیه در شهرهای مختلف ایران.

* تأسیس درمانگاه خیریه سیدالشهدا علیه السلام در تهران که شعبه‌ای هم در قم داشت.

* تأسیس بنیاد ازدواج سیدالشهدا علیه السلام در تهران.

د) مؤسسات دینی و اجتماعی در دیگر کشورهای جهان:

دامنه فعالیت‌های تبلیغی و فرهنگی گسترده ایشان در دیگر کشورهای جهان نیز با برنامه‌ریزی و تشویق مقلدین و دوستانش جهت تأسیس مراکز و مؤسسات دینی، فرهنگی همچنان ادامه داشته و دارد.

در این بخش به گوشه‌ای از آن مؤسسات و مراکز که تاکنون تأسیس شده، اشاره می‌کنیم:

* تعدادی حسینیه، مسجد، انتشارات و مدرسه علمیه در کشور سوریه.

* تعدادی حوزه علمیه و مؤسسات اجتماعی و خدماتی در کشورهای مختلف قاره

آفریقا.

* حوزه علمیه در لبنان، در کنار تعدادی مرکز انتشاراتی و حسینیه.

* حسینیه الرسول الأعظم صلی الله علیه و آله و چند مرکز دینی در کردستان عراق.

* مؤسسه المركز الإسلامی در لندن.

* مراکز متعدد اسلامی در ایالت‌های مختلف آمریکا، از جمله فعالیت‌های این مراکز

انتشار مجلات متعدد مذهبی در سطح قاره آمریکا می‌باشد.

* مؤسسه الرسول الأعظم صلی الله علیه و آله در هند.

* تعدادی حسینیه و مراکز دینی در کانادا.

* مجموعه‌ای از مؤسسات و مراکز مذهبی در پاکستان.

* برنامه‌ریزی‌های گسترده در امور خدماتی و نیازهای مردمی و نیز تشکیل هیئات

مختلف و پی‌گیری فعالیت‌های تبلیغی در سرزمین اسلامی افغانستان.

* تعدادی مراکز دینی در آذربایجان.^۱

همچنین تأسیس و بنای مراکز و مؤسسات دیگر در کشورهای مختلفی از قبیل: سوئد،

دانمارک، نروژ، استرالیا، بلژیک، و ...

امروزه جراید و مجلاتی که با راهنمایی ایشان در کشورهای جهان صادر می‌شود، بیش از

یک صد نشریه و مجله می‌باشد که به زبانهای عربی، فارسی، اردو، انگلیسی و ... است.

این تحرکات وسیع و گسترده در زمینه مؤسسات و مراکز اسلامی در سرتاسر جهان، به

دلیل وجود ده‌ها میلیون مقلد در سرتاسر کشورهای جهان و در پی ارشادات و تشویقات دهها

ساله آن بزرگوار و تربیت نسلهای مؤمن و مخلص است که اینگونه به ثمر نشسته است.

۱- کشور تازه استقلال یافته شوروی سابق.

﴿ بعد فکری ﴾

از والاترین ویژگیهای برجسته و بارزی که شخصیت ایشان را از سایرین متمایز ساخته، نظرات و افکار روشنگر و نوین او است که همچون چراغ روشنی در میان ظلم و استبدادی که این زمان، جهان مسلمانان را هر لحظه به کام خود می کشد، درخششی خیره کننده دارد و چون چشمه جوشانی آب گوارایش، تشنگان را سیراب و مشکلات پدید آمده در سرتاسر جهان اسلام را بر طرف می کند.

آری، نظرات و دیدگاههای بلندش در تمامی زمینه‌ها، درخشندگی و تبلوری خاص دارد و به حق، ایشان مجدد طرحها، افکار و نظریات اسلامی در عصر حاضر و بازگو کننده حقایق دین مبین اسلام بر طالبان حقیقت می باشد و شبهاتی را که کج اندیشان و یاوه گویان، نسبت به اسلام وارد نموده و این دین را آیینی کهنه و با توجه به مقتضیات زمان غیر قابل اجرا می دانند، را با استناد به دلایل متقن، جوابی قاطع می گویند.

وی با ابتکاری نوین در تألیفات، در فقه و سیاست، در توضیح و تبیین ماهیت و جوانب مختلف حکومت اسلامی، در اقتصاد، در جامعه‌شناسی، در قانون و قانون گذاری، پیرامون قرآن حکیم، در حقوق، روش حکومت در اسلام و بیان وظایف دولت اسلامی و دیگر زمینه‌ها و مباحث ابتکاری پیرامون نظریات دین مبین اسلام، بعد حیاتی تازه‌ای را به جامعه اسلامی و حوزه‌های علمیه هدیه نموده است.

از امتیازات بلند فکری ایشان، همان رهاوردهای نوین و جدیدی است که در تمام زمینه‌ها به شکلی پیوسته و جاری است، همچون تمسک به اصالت دینی و مذهبی که خود نشان‌دهنده ریشه‌دار بودن و قوت آن در وجود او می باشد، چنانکه در لابه‌لای استدلالهای علمی و فراگیر وی به آیات شریفه قرآن کریم و روایات معصومین علیهم السلام این امر نمایان است.

دیدگاهها، برداشتها و شیوه‌های جدید همواره در تألیف و گفتار او به چشم می‌خورد. توقف و تکیه بر برخی از افکار قدیم که چه بسا کارآیی، نشاط و تأثیر خود را در این زمان از دست داده را مردود دانسته و لزوم بررسی و تبلور مفاهیم اسلامی، برداشتهای عمیق و ریشه‌ای مستفاد از قواعد و ادله شرعیه در حل مشکلات و گرفتاریهای روزمره امت اسلامی در عصر حاضر را امری لازم و ضروری می‌داند.

وجود روح خوش‌بینی و امید به آینده‌ای درخشان، از دیگر ویژگیهای ایشان است که این روحیه در لابه‌لای نوشته‌ها و در نظریات ایشان نیز نمایان است، از این‌رو حل مشکلات را با تنگ‌نظری و توأم با بدبینی و یأس مردود می‌داند.

درست در زمانی که کتابهای علمی و استدلالی بسیار عمیقی برای استفاده پژوهشگران، اندیشمندان و دانشوران در رشته‌های مختلف می‌نویسد در همان هنگام برای عموم مردم نیز مسائل لازم را به گونه‌ای ساده و در سطح فهم همگان مطرح می‌سازد.

در تألیفات خود با توجه به حفظ عمق علمی، همواره توجه به بیان ساده مطالب دارد و از هر گونه عبارت پردازی و پیچیدگی در مطالب دوری می‌نماید که در اصطلاح ادبی، آن را روش «سهل ممتنع» می‌نامند.

هرگز افکار و نظریات ایشان غیرقابل اجرا و یا بی‌فایده در مداوای دردها و حل مشکلات نبوده و نیست. وی با دیدی باز و نگرشی واقع‌بینانه به حقایق و مشکلات موجود، راه‌حلهای اساسی و ریشه‌ای ارائه نموده است.

در اینجا به گوشه‌ای از افکار ایشان در زمینه حل مشکلات امت اسلامی اشاره می‌کنیم:

۱) امت واحده اسلامی که آیه شریفه از آن تعبیر فرموده:

﴿إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾^۱

باید تمامی مسلمانان که بیش از یک میلیارد و ششصد میلیون نفر^۱ می‌باشند، همان‌طور که پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله همه را یک امت ساختند، یک امت واحد شوند و

هیچ فرقی میان عرب و عجم، سفید و سیاه و ملیت‌های مختلف نباشد، باید در این زمینه تلاش کرد تا روح امت واحده به جامعه اسلامی باز گردد.

(۲) اخوت و برادری میان مسلمانان، همانطور که در آیه شریفه است:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾^۲

تمامی مسلمانان با هم برادر هستند و هیچ مسلمانی حق ندارد برادر مسلمان خود را حتی اگر از کشور دیگری باشد بیگانه بخواند و هر مسلمان از تمام حقوق در سرتاسر بلاد اسلامی برخوردار است.

(۳) برخورداری از تمام آزادیهای اسلامی، چنانکه قرآن کریم به آن اشاره دارد:

﴿يَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ﴾^۳

هیچ شخص یا گروه یا حکومتی حق جلوگیری از آزادیهای اجتماعی در زمینه‌های مختلف مانند: صنعت، تجارت، زراعت، سفر، اقامت، ازدواج، اظهارنظر در شئون سیاست و اقتصاد و ... را ندارد، مگر در مواردی که شرعاً حرام است.

(۴) ایجاد روح مشورت در تمامی شئون و تشکیل شورای مراجع، که وی همواره بر حاکم بودن روح مشورت در میان مسلمانان در همه امور و شئون، از مسائل جزئی گرفته تا مهم‌ترین مسائل جهان اسلام یعنی اداره امت اسلامی توسط شورای فقها و مراجع، تأکید دارد.

(۵) تعدد احزاب، زیرا که به تجربه ثابت شده حکومت فرد و یا یک حزب و گروه، کشور را به عقب‌ماندگی و ویرانی می‌کشاند، اما وجود احزاب متعدد به ایجاد توازن قدرت، رقابت در صحنه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و غیره، موجب ترقی و پیشرفت خواهد شد.

۱- طبق آمار اخیر، جمعیت کل مسلمانان جهان، به ۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ برآورده شده است. به کتاب «عندما يحكم الإسلام» تألیف عبدالله فهد النفیسی مراجعه شود.

۲- سوره الحجرات: آیه ۱۰.

۳- سوره الأعراف: آیه ۱۵۷.

۶) خودکفایی ذاتی، زیرا امتی که در اکثر نیازهای اساسی خود به دیگران محتاج باشد، دنباله‌رو سیاستها و خواسته‌های بیگانگان بوده و در برابر آنان سر تعظیم فرو خواهد آورد.

۷) استفاده از ابزار صلح و عدم خشونت و پرهیز از هر گونه تندروی، به تبلیغ و ترویج دین مبین اسلام پرداخته و تلاش برای تحقق اهداف دین اسلام، در جهت برقراری صلح و آرامش در سراسر جهان.

۸) نظم و سازماندهی در کارها که خود مهم‌ترین پایه ترقی و پیشرفت است که در فرمایش مولی‌الموحدين امیرالمؤمنین علی علیه السلام نیز تأکید شده است: « وَ نَظْمُ أَمْرِكُمْ ^۱ ». ۹) ارتقای سطح آگاهیهای مردم با نشر و توزیع دهها میلیون کتاب و پخش برنامه‌های صحیح اسلامی از طریق هزاران فرستنده رادیویی و تلویزیونی.

بدین وسیله می‌توان با حرکت‌های مرموز و موجهای ضد دینی دشمنان به بهترین وجه مقابله نمود.

۱۰) اعتقاد و تأکید مداوم بر رعایت حقوق بشر، همان گونه که اسلام پیش از آنچه که امروزه غرب ادعا دارد، بر آن سفارش نموده است. ایشان در کتابهای خود همچون « الفقه: الحقوق »، « الفقه: القانون » « الصياغة الجديدة » به توضیح و تبیین آن از دیدگاه اسلام پرداخته است.

۱۱) لزوم گرایش و التزام همه مسلمانان به قوانین الهی که بهترین راه برای صیانت فرد و جامعه و حکومتها، تبعیت و پیروی کامل از حکیمانه‌ترین قوانین یعنی عمل به واجبات و دوری از محرمات الهی است.^۲

۱- بحار الانوار: جلد ۴۲، صفحه ۲۵۶، باب ۱۲۷، حدیث ۵۸.

۲- برای آشنایی بیشتر با افکار معظم‌له اضافه بر مراجعه به کتاب‌های ایشان می‌توان به کتاب: « ملامح النظرية السياسية في فكر الامام الشيرازي » مراجعه نمود.

﴿ جهاد و استقامت ﴾

تربیت‌های علمی و عملی که آیه الله شیرازی از محضر پدر بزرگوارشان و مرحوم حاج آقا حسین قمی قدس سرهما آموختند، نقش مهم و اساسی را در شکل‌گیری صلابت، مقاومت و شجاعت ایشان داشته است. به حق آن شخصیت راه جهاد و مبارزه خاندان شیرازی بر ضد جباران تاریخ را دنبال نموده است.

همواره در برابر حکومت‌های استبدادی که با سلاح، گلوله و زندان، فریادهای آزادیخواهی ملت را خاموش کرده‌اند، با سیاست «عدم خشونت» و با استفاده از روش‌های مختلف دینی به مقابله پرداخته است. ایشان با روش تبلیغات و از طریق نشر مجموعه‌ای از مجلات در جهت ارتقا و رشد فکری اجتماعی گام برداشته و تمامی حرکت‌های مرموز و مواضع مستبدانه آنها را افشا کرده است، که در زمان «نوری سعید» در عراق بعضی از همین مجلات روشنگر و آگاهی‌بخش مانند مجله «الأخلاق و الآداب» توقیف گردید.

به دنبال کودتای «عبدالکریم قاسم» که کمونیست‌ها را در کشور عراق به حکومت رسانید، ایشان از طریق روش‌های تبلیغی و فکری و همچنین بسیج مردمی به طور علنی به مبارزه بر علیه حکومت «عبدالکریم قاسم» و کمونیست‌ها پرداخت و با هشدار نسبت به بی‌محتوا بودن افکار کمونیست‌ها، از مواضع و عقاید آنها انتقاد و همواره روش وحشیانه آن حکومت خون‌آشام را به شدت محکوم می‌نمود.

ضمن آنکه کتاب‌هایی مانند: «حوار حول تطبیق الإسلام» و «مباحثات مع الشیوعیین» و «العقائد الإسلامية» و «العدالة الإسلامية» و «فی ظل الإسلام» را تألیف و منتشر نمود که این حرکت خود انقلاب فرهنگی قوی و وسیعی بر علیه آنان به شمار می‌رفت، با ترتیب دادن گفتگوها و مباحثات با افراد گول خورده و به دام افتاده، فشارهای سختی را بر نظام، جهت متوقف ساختن اعمال جنایت‌کارانه بر علیه مردم، وارد می‌کرد.

ایشان پس از وقوع کودتای ۱۷ تموز و حاکمیت رژیم حزب بعث، با علمای حوزه‌های علمیه نجف، کربلا و کاظمین برای مقابله با نظام جدید بعثی آماده گردید. اما در این دوره زمامداران بعث با برنامه‌ریزیهای دقیق و از قبل طراحی شده به اقدامات گسترده‌ای از جمله دستگیریهای وسیع، تهمت و افترا و سرکوب علما و مردم دست زدند. شهید سید حسن شیرازی و شهید سید مهدی حکیم قدس سرهما و عده‌ای از علما و رهبران حرکت اسلامی را دستگیر کردند، ولی این حرکت‌های فاشیستی نتوانست هیچ‌گونه خللی در اراده آهنین ایشان وارد کند، بلکه سبب شد تا بر شدت حملات خود بر علیه جنایت‌کاران بعث افزوده و در برابر تمامی فشارهای وارده مقاومت نماید، در نتیجه این حملات و مقاومت بود که مجلات توقیف و مؤسسات خیریه تعطیل گردید و از انجام هر گونه فعالیت دینی ممانعت شد و هزاران نفر از اعضای فعال در حرکت مردمی بر علیه بعثیها به عنوان « ایرانی » در حالی که پدران و نیاکان آنها همه عراقی بودند، از کشور عراق به ایران تبعید شدند.

در اینجا بود که بر اثر فشار فزاینده حزب بعث و برای ادامه راه جهاد و استقامت ناچار به ترک عراق و مهاجرت به کویت گردید، و حکم اعدام درباره ایشان غیباً از سوی حزب بعث صادر و خبر آن در روزنامه «الثورة» درج گردید.

البته فشارهای وارده موجی شدید در جهان اسلام بر علیه حکام بعث به راه انداخت و خبر آن در روزنامه‌های بسیاری از کشورها به چاپ رسید که مجموع اسناد مربوط به گزارشات منتشره در این خصوص متجاوز از دو هزار عدد بود.

در واقع هجرت، جهاد و استقامت جهت دستیابی به اهداف مقدس، همواره خطوط اصلی و اساسی زندگانی روزمره آیه الله شیرازی را تشکیل داده است.

در شرایط بسیار سخت، در پی محاصره بیت ایشان از سوی نیروهای بعثی که به قصد دستگیری و سپس اعدام صورت گرفته بود، به طور مخفیانه در روز ۱۸ ماه شعبان ۱۳۹۱ قمری از عراق هجرت فرمود، ابتدا متوجه بیروت و از آنجا بنا به دعوت جمعی از اهالی مؤمن

کویت، بیروت را به مقصد کویت ترک گفت، پس از ورود به کویت در فرودگاه مورد استقبال گرم و چشمگیر گروه زیادی از مردم با ایمان قرار گرفت.

اما هنوز ده سال از این هجرت و جهاد مستمر و پی‌گیر در کنار خدمات ارزنده اجتماعی در سطح کویت و کشورهای همسایه نگذشته بود که برای استمرار جهادی پایدار و در جهت ادامه حرکت فرهنگی علمی در ابعادی گسترده‌تر به سوی ایران اسلامی مهاجرت فرمود.

هر چند که فشارهای فزاینده بیگانگان و استعمارگران و بدخواهان به شخصیتی که برگ برنگ تاریخ زندگانش ملامال از جهاد و استقامت در راه خدا و بیداری و آگاهی مردم می‌باشد، امری طبیعی است.

او همان گونه که در مکتب اهل بیت علیهم السلام و در سرزمین خونین کربلا درس جهاد را فرا گرفته، درس پایداری و استقامت در برابر تمامی تهدیدها، تهمت‌ها، دستگیریه‌ها و حرکت‌های موزیانه را نیز آموخته است.

در اینجا تنها با اشاره به گوشه‌ای از فشارهای فراوان و حملات گسترده‌ای که در طول سالهای متمادی از سوی نظام‌های حاکم بر عراق و خصوصاً نظام بعثی بر این بزرگ‌مرد وارد شد، می‌توان به ارزش والای خدمات فرهنگی و جهادی ایشان پی‌برد، از جمله:

* وارد نمودن اتهامات بی‌اساس بر ضد افکار، کتابها، مؤسسات و دوستان ایشان در جهت کم‌رنگ جلوه دادن و کاستن شخصیت وی.

* چندین بار طرح نقشه دستگیری و ربودن ایشان.

* گماردن جاسوسان و مأموران اطلاعاتی در اطراف و داخل بیت جهت شناسایی شخصیت‌هایی که با ایشان ارتباط دارند.

* صدور حکم ممنوعیت چاپ و نشر کلیه کتابهای ایشان که موجب ارتقای سطح آگاهی و رشد فکری در جامعه می‌شود.

* ممنوعیت چاپ رساله عملیه و مناسک حج و دوره الفقه ایشان.

* آتش زدن کتابهای ایشان پس از مصادره از چاپخانه‌ها.

* ممانعت از خرید و نگهداری کتابهای این نویسنده توانا از طریق وضع غرامتهای سنگین که این فشارها در عراق به حدی رسید که برای نگهداری کتابهای ایشان حکم اعدام صادر می شد و مردم ناچار شدند کتابهای ایشان حتی رساله و کتابهای دعا و زیارات را دفن کنند.

* تحت تعقیب قرار دادن مسئولین چاپخانه هایی که اقدام به چاپ کتابهای ایشان می کردند و زندانی شدن بعضی از آنها.

* فشار و تهدید کتابفروشیهایی که اقدام به فروش کتابهای ایشان می نمودند.

* مصادره تعداد ۷۰ کتاب از کتابهای خطی ایشان.

* مصادره و ضبط نامه ها و تلگرافها.

* مراقبت شدید بر تمامی مکالمات تلفنی.

* ممانعت از مسافرت دوستان به سفر حج و دیگر کشورها.

* ایجاد مانع در کارهای اداری دوستان و اطرافیان.

* دستگیری و زندانی نمودن شاگردان و شکنجه شدید آنان مانند شهید سید حسن شیرازی قدس سره و خطیب مجاهد شیخ عبدالزهران کعبی قدس سره و افراد دیگری که هم اکنون از شخصیت های معروف جهان اسلام می باشند.

* منع طلاب و فضلا از حضور در درس و نیز منع مردم از حضور در نماز جماعت ایشان.

* ممنوعیت صدور جواز ساختمان جهت بنای مدارس.

* ممنوع المنبر شدن دوستان.

* عدم صدور پروانه کار برای علاقه مندان.

* تعطیل نمودن درمانگاه « القرآن الحکیم ».

* ممانعت از هر گونه خدمات صندوق خیریه قرض الحسنه.

* جمع آوری تمامی کتابهای ایشان از کتابخانه های عمومی.

* فشار مستمر بر بعضی از مؤسسات تا تحت تابعیت دولت درآیند.

- * ممانعت از شرکت کتابهای ایشان در نمایشگاه بین‌المللی کتاب.
- * برخورد با هیئت‌های مذهبی مقلد ایشان.
- * توقیف نشریات و مجلات.
- * زندانی نمودن و شکنجه و تبعید و مصادره اموال مدیران این مجلات.
- * ارسال نامه‌های اهانت آمیز و تهدید برای ایشان.
- * ممانعت از ارسال کتابهای آن بزرگوار به خارج از کشور.
- * جلوگیری از تشکیل مجالس درس، خصوصاً درس اخلاق.
- * معتبر ندانستن عقدهای ازدواجی که توسط ایشان جاری می‌شد از سوی مراکز دولتی.
- * ایجاد مزاحمت برای علاقه‌مندان و دوستان در خارج از عراق.
- * درج تهمت‌هایی بر علیه ایشان و دوستان و ارادت‌مندان در جراید و مجلات جهت خدشه‌دار نمودن شخصیت این بزرگوار.
- * اهانت و بازگرداندن دوستان ایشان که از خارج به عراق می‌آمدند.
- * تهدید و منع هیئت‌های عزاداری از ورود به بیت ایشان.
- * تهدید هیئت‌های خیریه جهت عدم دریافت هر گونه کمک اقتصادی از ایشان.
- * اعدام عده‌ای از دوستان.
- * صدور حکم اعدام برای عده‌ای از دوستان که لاجرم مخفی می‌شدند.
- * فشارهای مستمر سفارت عراق در کویت توسط مأمورین اطلاعاتی خود بر علیه ایشان، مقلدین و مؤسسات وابسته.
- * منع طلاب و مردم از هر گونه تماس با ایشان و گرفتن تعهد مبنی بر عدم تردد به بیت وی.
- * دستگیری و شکنجه و اذیت و آزار کسانی که در بیت کار می‌کردند.
- * ممنوع الخروج نمودن بستگان و دوستان و...

پر واضح است که سرازیر شدن سیل تهمتها و اهانت‌ها نسبت به مصلحین در تاریخ بشریت امری عادی است، بزرگان و مصلحان و در رأس آنها انبیای الهی و ائمه طاهرین علیهم السلام همواره مورد انواع اتهامات و دروغ پردازیهای بدخواهان بوده‌اند.

پروردگار متعال خطاب به پیامبر عظیم‌الشأن صلی الله علیه و آله می‌فرماید:

﴿ فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ ﴾^۱

یعنی: ای پیامبر به همراه کسانی که توبه کرده و همراه تو هستند، آن‌گونه که امر شده‌ای در برابر مشکلات و فشارها، استقامت کن.

﴿ اهتمام به مسائل مسلمانان جهان ﴾

یکی دیگر از ویژگیهای بارز آیه الله شیرازی قدس سره، اهتمام به مشکلات مسلمانان و مسائل جهان اسلام است که در واقع این حرکت همان مسؤلیت خطیر و وظیفه سنگین شرعی است که بر مراجع تقلید به عنوان نایب امام معصوم «عجل الله تعالی فرجه الشریف» و بالاترین مقام مذهبی در زمان غیبت قرار داده شده است.

چنانکه در حدیث شریف نبوی است:

«كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ»^۲.

ایشان همواره مرزهای ساختگی جغرافیایی که چند صباحی است توسط استعمارگران، بلای جان مسلمانان گردیده را مردود، کشورهای قطعه قطعه شده اسلامی را یک کشور،

۱- سوره هود: آیه ۱۱۲.

۲- ارشاد القلوب: صفحه ۱۸۴، باب ۵۱.

مسلمانان از هر قبیله و قومی را برادر یکدیگر و اهل یک ملت می‌دانند و گرایشهای قبیله‌ای، اقلیمی و ملی‌گرایی را سبب بروز مشکلات کنونی جهان اسلام دانسته و همواره در جهت بازگشت و برقراری مجدد اخوت اسلامی، و امت واحد شدن مسلمین تلاش مجدانه دارد.

* در مسئله فلسطین به یاری مجاهدین فلسطین شتافته و با پشتیبانی تبلیغی گسترده از آنان، فتوی به وجوب آزادی قدس شریف از چنگال صهیونیست جنایت کار داده و کمکهای مالی فراوانی را به پناهندگان فلسطینی نموده است. کتابی تحت عنوان «هؤلاء الیهود» که به افشای سیاستهای غاصبان قدس شریف پرداخته تألیف نمودند که این کتاب بالغ بر بیست و پنج بار به زبانهای مختلف به چاپ رسیده است.

* ضمن پشتیبانی از کردهای شمال عراق، برخلاف خواسته رژیم بعث، فتوایی مبنی بر حرمت جنگ با کردهای مسلمان شمال عراق صادر فرمود، و در پی آن نیز عده‌ای از نمایندگان خود را جهت کمک به مردم منطقه اعزام داشت، و جزوه‌هایی به زبان کردی جهت آگاهی دینی و مذهبی ملت محروم آن منطقه ارسال نمود.

* به دنبال قیام مردم مسلمان ایران بر علیه رژیم ستم‌شاهی به رهبری مراجع تقلید، در شهر مقدس کربلا با استفاده از تمامی امکانات موجود، در شرایط سخت حاکم بر عراق به دفاع و پشتیبانی از قیام اسلامی ملت مسلمان ایران پرداخت، تا جایی که در سال ۱۹۶۳ میلادی اردشیر زاهدی داماد شاه و وزیر خارجه وقت ایران، با اشاره به حمایت‌ها و پشتیبانیهای قاطع آن بزرگوار از قیام مردمی ایران، گفت: «صدای انقلاب از کربلا به جهان رسید».

در حقیقت این دفاع و جانب‌داری در سطح بسیار وسیع و گسترده‌ای صورت گرفت که شرح و تفصیل آن در این جزوه میسر نیست.

* همواره از حق مسلم و مشروع مسلمانان روسیه که تحت شدیدترین فشارهای رژیم کمونیستی از حقوق خود محروم بودند، پشتیبانی تبلیغاتی وسیعی می‌کرد، چنانچه از قیام مسلمانان اندونزی بر ضد حکومت دست‌نشانده کمونیستی نیز حمایت می‌نمود.

* در مسئله جنوب لبنان و شیعیان آن منطقه که همواره مورد حملات ناجوانمردانه رژیم اشغال‌گر قدس قرار داشته و دارند، ایشان نظرات بسیار مهمی درباره چگونگی حل مشکل جنوب داشت که در دیدار «موسی صدر» با ایشان، وی را از نظریات خود که از جمله ضرورت تشکیل یک حرکت مردمی قوی برای مسلمین در منطقه جنوب بود، آگاه کرد. ضمن آنکه تاکنون با کمکهای مادی و معنوی خود همواره از شیعیان جنوب لبنان حمایت نموده است.

* یکی از مسائل بسیار مهمی که به آن توجه و عنایت خاص دارد، مسئله مسلمانان مقیم کشورهای بیگانه است. به همین دلیل مراکزی در کشورهای اروپایی، آمریکا، کانادا، آفریقا و دیگر بلاد، دایر فرمود تا آن مراکز ضمن ارتباط با مسلمانان مقیم، به حل مشکلات آنها بپردازد و در این زمینه کتابی خطاب به مسلمانان مقیم کشورهای غیراسلامی به نام «إلی أنبائنا فی البلاد الأجنبية» تألیف نمود.

* همچنین با حمایت‌های مستمر خود از حقوق مسلمانان آفریقا، از نخستین شخصیت‌هایی بودند که برای تأسیس مؤسسه «بلال مسلم‌مشن» تأکید فراوان داشت که اکنون دارای ۷۰ شعبه در سرتاسر جهان می‌باشد و در قاره آفریقا و سراسر جهان فعالیت گسترده و چشم‌گیری دارد.

از جمله موضع‌گیریهای ایشان اعتراض شدید به «عیدی امین» دیکتاتور اوگاندا بود که عامل اخراج مسلمانان «خوجه» از اوگاندا شد و شهید سید حسن شیرازی قدس سره به نمایندگی از طرف معظم‌له در سفرهای متعدد به کشورهای آفریقایی از نزدیک وضع مسلمانان آن دیار و مشکلات آنها را مورد بررسی قرار داده و در جهت حل مشکلات آنها فعالیت‌های وسیعی در مختلف مسائل فکری، فرهنگی و اجتماعی به انجام رسانید.

* از سالها پیش و به دنبال برقراری روابط مستحکم با علمای ترکیه که سخت تحت فشار حکومت لائیک قرار دارند، فعالیت‌هایی را در سطح آن کشور به انجام رساند، از جمله با اعزام جمعی از خطبا به آن منطقه، کتابهایی را نیز برای هرچه بیشتر شدن سطح آگاهی و

رشد فکری مسلمانان آن دیار ارسال داشت. همچنین نمایندگان را در بعضی از مناطق آن کشور جهت رسیدگی به وضع مسلمانان و ارشاد آنها تعیین فرمود.

اِ قضیه افغانستان به عنوان یک مسئله مهم جهان اسلام به دلایل مختلف، همواره از دیدگاه ایشان دارای جایگاه ویژه‌ای بوده است که با سخنرانیها و انتشار بیانیه‌های متعدد در محکومیت اشغال افغانستان توسط متجاوزین روس و همچنین با تشکیل ده‌ها جلسه، و انتشار جزوه‌هایی در دفاع از سرزمین اسلامی افغانستان و ملت مسلمان آن کشور، گامهای مؤثری در دفاع از انقلاب اسلامی افغانستان برداشت.

بارها در دیدار با رهبران مجاهدان و امت جهادگر آن دیار، راههای به ثمر رسیدن هرچه سریع‌تر نهضت اسلامی را به ایشان گوشزد می‌نمود.

پس از پیروزی هم‌بیش از صد نماینده ایشان در نقاط مختلف آن کشور مشغول فعالیت‌های مذهبی و خدمت به مردم بوده، و هم‌اکنون عده فراوانی از شیعیان کشور افغانستان جزو مقلدین آن بزرگوار می‌باشند.

در سوریه نیز فعالیت‌های گسترده و وسیعی را به انجام رسانید، نمایندگان را به آن کشور اعزام و تعدادی مسجد و حسینیه و مؤسسه خدماتی را تأسیس نمود که از جمله مراکز مهم و فعال می‌توان به حوزه علمیه زینبیه علیها السلام اشاره کرد که امروزه دفتر نمایندگی ایشان در آن قرار دارد.

* اما در قضیه عراق و مسئله همیاری ملت مظلوم و مسلمان عراق، تمامی توان و همت والای خود را در جهت انجام و تحقق آن صرف نمود، در قضیه اخراج مسلمانان مقیم عراق به جرم ایرانی بودن در حالی که سالیان متمادی در آنجا سکونت داشتند و عراق را وطن خود قرار داده بودند، مواضع سختی در برابر این حرکت مرموز دولت عراق اتخاذ و شدیداً این عمل ظالمانه را محکوم نمود، در این راستا کمکهای فراوانی برای آوارگان مرحله اول در سال ۱۹۷۰ میلادی اسکان یافته در اردوگاهها ارسال داشت و در مرحله دوم که رژیم بعث جمع دیگری از شیعیان را در سال ۱۹۸۰ میلادی از کشور عراق اخراج نمود، نمایندگان

معظم‌له هزینه دوازده هزار آواره شیعه در اردوگاهها را تکفل نموده و از هیچ‌گونه کمک مالی نسبت به آنان دریغ نداشتند، در جریان جنبش اسلامی اخیر در ۱۵ شعبان ۱۴۱۱ هجری قمری که ملت عراق بر ضد وحشیانه‌ترین نظام دیکتاتور و خون‌آشام تاریخ خروشید، آیه الله شیرازی به دفاع از این حرکت مردمی پرداخت، درس خود را تعطیل نموده و با انتشار بیانیه‌هایی خطاب به ملت مسلمان عراق، لزوم استمرار قیام مردمی تا سرنگونی و سقوط کامل رژیم بعث را خاطر نشان ساخته و بر وظیفه دیگر مسلمانها جهت حمایت از حرکت مردمی عراق و کمک‌رسانی به مجاهدان و تقویت آنان تأکید نمود که این بیانیه‌ها در داخل و خارج عراق در سطح گسترده‌ای منتشر گردید.

همچنین نمایندگان ایشان در کشورهای مختلف نزدیک به هزار تلگراف به سازمانهای بین‌المللی، رؤسای جمهور کشورها و دبیر کل سازمان ملل در رابطه با حوادث عراق مخابره و مجالس ترحیم برای یادبود شهدا و دعا برای پیروزی ملت مسلمان و مجاهد عراق برپا نمودند.

در این راستا هیئت‌هایی در شهرهای مختلف کشور جهت کمک‌رسانی به آوارگان تشکیل گردید که تنها در قم شش هیئت از حسینیه‌های مختلف برای جمع‌آوری کمک و ارسال آن به محل آوارگان و به داخل عراق تشکیل شد.

همچنین اکیپ‌های امدادی و هیئت‌های پزشکی متعددی برای کمک به آوارگان و مجروحین به منطقه اعزام شد و دوره‌هایی جهت آموزش و تعلیم و تربیت جوانان پناهنده عراقی ترتیب یافت.

نمایندگان ایشان در مصاحبه‌های مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی خود در کشورهای مختلف به تشریح اوضاع داخل عراق و پیروزیهای مجاهدان پرداختند که تنها در خلال چند روز در بیروت ده‌ها مصاحبه با جراید، مجلات، رادیو و تلویزیونهای مختلف صورت گرفت.

در پی دستگیری و زندانی شدن مرحوم آیه الله العظمی خوئی قدس سره و فشارهای وارده بر مرحوم آیه الله العظمی سید عبدالاعلی سبزواری قدس سره حضرت آیه الله شیرازی قدس

سره ضمن انتشار بیانیه‌ای در محکومیت این اعمال شیعی رژیم بعث عراق و اهانت به مقام مرجعیت، با تماسهای متعدد با شخصیت‌های مختلف در کشورهای جهان، لزوم توسل به راههای بازدارنده را مورد تأکید قرار داده و دفاع از مرجعیت مظلوم عراق و حوزه علمیه نجف را لازم دانست.

❖ تشیع جهانی ❖

در مسئله تشیع نیز از آغاز حرکت جهادی خود همواره در جهت آشنا ساختن مردم با مکتب اهل بیت علیهم السلام و تاریخ و رجال تشیع گام برداشته و از افکار و حقوق حقه شیعه به عنوان محور اصلی در طول خط جهادی، دفاع و حمایت نموده و بر این عقیده است که مذهب شیعه باید به همه جهانیان معرفی شود.

در این راستا اقدام به تألیف ۱۲ جزوه در بیان اعتقادات و اصول اساسی مذهب اهل بیت علیهم السلام نمود که مکرراً در تیراژ ده‌ها هزار نسخه چاپ و به هفت زبان زنده دنیا ترجمه و در مراسم حج میان حجاج بیت‌الله الحرام توزیع می‌گردید. آنقدر این حرکت در جهت اثبات حقانیت و شناسایی مکتب اهل بیت علیهم السلام در این بزرگ‌ترین گردهمایی مسلمان مفید و مؤثر بود که خطیب توانا و شهیر ایران آقای فلسفی قدس سره در سخنرانی خود در برابر جمعیت بیست هزار نفری با اشاره به انتشار هر ساله این جزوات در مراسم حج و تأثیر آن میان حجاج گفت:

« صدای شیعه در جهان از کربلا و از زبان آیه الله شیرازی شنیده می‌شود. »

علاوه بر اینها دهها هزار نسخه از کتاب « المراجعات »^۱ در کشور حجاز و کشورهای خلیج میان مردم منتشر شد. چنانکه در زمینه دفاع از مکتب تشیع و نشر معارف اهل بیت علیهم

۱- کتابی است که در اثبات مذهب اهل بیت علیهم السلام توسط مرحوم سید شرف الدین تألیف شده است.

السلام با همیاری دوستان و علاقه‌مندان اقدام به تأسیس گروه‌ها و جمعیت‌های تبلیغی نمود.

در جهت دفاع از تشیع بود که شهید سید حسن شیرازی قدس سره با مساعدت‌های فکری برادر بزرگوار خود، اقدامات گسترده‌ای را برای بازسازی و تعمیر مرقد مطهر ائمه بقیع علیهم السلام انجام داد و درست در مراحل پایانی، بعضی جریانات مانع از انجام این امر مهم گردید. در راستای حرکت مقدس نشر مذهب اهل بیت علیهم السلام هشتاد تن از علمای برجسته علوی‌های سوریه و لبنان پس از مباحثات مستمر و پی‌گیر با آن شهید والا مقام، در ضمن بیانیه‌ای رسمی، گرایش خود به مذهب اهل بیت علیهم السلام را اعلام داشتند که در نتیجه جمعیتی بالغ بر دو میلیون نفر به تشیع پیوستند.

﴿ موقعیت فقهی و علمی ﴾

مرجعیت همان قله رفیع مقام فقاہت و استنباط است که پس از طی مراحل بسیار دشوار و سخت علمی با عنایت پروردگار متعال حاصل می‌گردد و هر چه فقیه در استنباط احکام شرعیه از ادله مربوطه، قوی‌تر باشد و در تطبیق قواعد فقهی بر ابعاد و شئون مختلف زندگی از قدرت بیشتری برخوردار باشد، دلالت بر اعلی‌ت و تبخیری افزون‌تر در فقه و فقاہتش می‌کند.

اعلمیت همان ملکه اکتسابی است که مجتهد با سعی و اجتهاد خود، به آن دست می‌یابد تا صلاحیت و قدرت اداره شئون مسلمین و نیابت عامه امام زمان علیه السلام را پیدا کند و بنابر قول مشهور میان فقها، «اعلمیت از شرایط مرجع تقلید می‌باشد.»

مرحوم آیه الله سید محمد کاظم یزدی قدس سره در کتاب « عروة الوثقی » می فرماید: اعلم کسی است که دارای این صفات باشد:

- (۱) به قواعد فقهی آشنا تر از دیگر فقهای زمان خود باشد.
 - (۲) به مدارک و دلایل مسائل شرعی عالم تر باشد.
 - (۳) بر نظایر و اشباه فروع فقهی آگاه تر باشد.
 - (۴) اطلاع او بر اخبار و روایات بیش از دیگران باشد.
 - (۵) سخنان معصومین علیهم السلام را از سایرین بهتر درک کند.
- سپس می فرماید: حاصل آنکه در استنباط مسائل شرعی، دانایان از فقیهان همزمان خود باشد.

غالب فقها پس از صاحب عروه، در این مسئله با ایشان هم عقیده و هم رأی هستند.

۱ - ۲ : آشنایی با قواعد فقهی و مدارک احکام

دوره ۱۵۰ جلدی کتاب « الفقه » ایشان بر شناخت عمیق به قواعد و مدارک احکام دلالت دارد و نیز بر احاطه وسیع ایشان بر اخبار و روایات دلالت می کند، زیرا آنچه که در این دوره ملاحظه می شود:

اول: کثرت قواعد فقهی که نسبت به سایر کتب فقهی افزون تر است، در کتاب « القواعد الفقهیه » قواعدی ذکر شده که دیگر فقها در کتب فقهیه، اشاره ای به آن نداشته اند.

دوم: کثرت اشاره به آرا و نظرات فقهی.

سوم: کثرت بیان ادله ای که به آنها استناد می شود و نیز استناد به بسیاری از آیات در تأکید بر استنباط حکم شرعی یا استنباط مسائل جدید و مستحدثی که سایر فقهای عظام، اشاره ای به آن ننموده اند.

چهارم: کثرت اشکال و جواب در اقوال محققین.

پنجم: تسلط گسترده بر فقه مقارن.

۳ : اطلاع و آگاهی بر نظایر فروع فقهی

آگاهی و اطلاع ایشان بر اشباه و نظایر فروع فقهی، با توجه به دو نکته زیر، بیشتر نمایان می شود:

الف: تکمیل دوره کامل فقه و شمول و بسط آن به مباحث و علوم جدید و تفصیل و توضیح مباحث مذکوره و بیان بسیاری از اشباه و نظایر.

ب: ممارست بر فقه از آغاز تحصیل علم تاکنون، با مباحثه و تدریس و مراجعه از اول تا به آخر فقه، از کتاب « تبصره » گرفته تا درس و تدریس خارج فقه، در بیش از چهل سال.

۴ : اطلاع بر اخبار و روایات

این آگاهی که خود در استنادات فقهی به کار می آید، با توجه به اموری روشن می شود:
اول: در دوره کامل فقه، به روایاتی اشاره شده که عادتاً در کتب فقهی دیگر کمتر به چشم می خورد.

دوم: مباحثه دوره کامل کتاب « بحار الأنوار ».

سوم: مباحثه دوره کتاب « وسائل الشیعة ».

چهارم: تألیف دوره‌ای به نام « الوسائل و مستدرکاتها » در چهل جلد.

پنجم: مطالعه کتابهای تاریخی بسیاری که حاوی نکات قابل استفاده و استناد در مباحث فقهی است.

ششم: مطالعه و مراجعه به بسیاری از کتب روایی مختلف.

۵ : درک و برداشت بهتر از اخبار

این صفت بیشتر بر اثر تماس زیاد با عرف، تطبیق احکام بر فهم عرفی و استفاده از عرف در استنباط احکام شرعی به دست می‌آید که در این زمینه نیز لازم است بدانیم:

اول: قوت فهم عرفی و ارتباط شدید با عرف به حدی است که این خود یکی از امتیازات ایشان شمرده می‌شود.

دوم: کثرت ممارست و مزاوله ایشان در ادبیات عرب (صرف و نحو).

سوم: مراجعه زیاد به علوم معانی، بیان و بدیع و حفظ کردن متن مطول و تألیف کتابهایی در این زمینه.

چهارم: حفظ نمودن بسیاری از نصوص و متون دینی، از جمله قرآن کریم، روایات و ادعیه و بسیاری از اشعار و کلمات معروف عرب.

پنجم: رشد و نمو ایشان در محیط عربی.

چنانکه عمق علمی، دقت نظر، بینش و تسلط دقیق بر تمامی جوانب ادله شرعی از کتابهای: « الفقه: کتاب البیع » در ۵ جلد، و « الفقه: المکاسب المحرمة » در ۲ جلد، و « الفقه: الخیارات » در ۲ جلد، و « الفقه: التجارة » و همچنین در کتاب « الأصول » در ۸ جزء، به خوبی آشکار است.

علاوه بر قوت علمی که در تدریس خارج فقه و اصول از ایشان دیده می‌شود که دلالت بر تسلط آشکار ایشان بر قواعد و مدارک، اطلاع واسع بر اخبار، اشباه و نظایر فقهی، و فهم و درک مطلوب از روایات و نصوص شرعی دارد، چنانکه دأب و سلیقه ایشان در اشکالات علما و فضلا در حین تدریس، پاسخ‌گویی به همه آنها است.

همچنین در گفتگوها و نشست‌های علمی و فقهی، تسلط و قدرت کم‌نظیر، خلاقیت قوی در استنباط، مستحضر بودن بر فروع فقهی و ادله آن و رفعت ذوق عرفی ایشان، بر اهل فن نمایان است.

این خلاقیت علمی در کنار قدرت اداره امور و شئون مربوط به جامعه تشیع و حوزه‌های علمیه، از همان سنین جوانی در این مرد بزرگ نمودار گشته و به دلیل وجود همین امتیازات و لیاقت بود که مرحوم آیه الله العظمی حکیم قدس سره و مرحوم آیه الله العظمی سید عبدالهادی شیرازی قدس سره و مرحوم آیه الله العظمی سید احمد خوانساری قدس سره، ایشان را پس از فوت پدر بزرگوارشان مرحوم آیه الله العظمی سید میرزا مهدی شیرازی قدس سره به نمایندگی خود در اداره حوزه علمیه کربلا، تعیین نمودند، در حالی که تنها ۳۳ سال از عمر شریفش می‌گذشت.

مرحوم آیه الله العظمی حکیم قدس سره در نامه خود چنین نوشتند:

« بر برادران با ایمان لازم است که حفظ شئون معظّم له را بنمایند، و از احترامات لایقه به مقام محترم ایشان کوتاهی نکنند ».

مرحوم آیه الله العظمی سید هادی میلانی قدس سره نزد عده‌ای از فضلا نسبت به اجتهاد و مقام علمی ایشان تصریح نمودند، چنانچه از پدرشان مرحوم آیه الله العظمی سید میرزا مهدی شیرازی قدس سره در سال ۱۳۷۹ ه. ق، و از مرحوم آیه الله العظمی سید علی بهبهانی رامهرمزی قدس سره که از علمای برجسته زمان خویش بود، در سال ۱۳۹۲ ه. ق، اجازه اجتهاد دریافت نمود.^۱

۱- متن اجازه اجتهاد در فصل بعدی ذکر خواهد شد.

﴿ تصریح به مقام علمی ﴾

نسبت به مقام علمی و فقهی ایشان بسیاری از بزرگان، از جمله: مرحوم علامه امینی، در مقدمه جلد ۱۰ الغدیر، و شیخ آغابزرگ تهرانی صاحب کتاب «الذریعة» اشاره داشته‌اند. طی سالهای متمادی بسیاری از فقها و مجتهدین برجسته حوزه‌های علمیه به مقام اجتهاد و بعضی بر «اعلمیت» ایشان تصریح داشته و مؤمنین را در امر تقلید به معظّم له ارجاع داده‌اند از جمله:

۱- آیه الله سید محمد فاطمی ابهری: استاد درس خارج بیش از ۲۰ سال و دارای رساله

عملیه و تعلیقه بر عروة الوثقی

۲- آیه الله سید عبدالله شبستری: از شاگردان مرجع بزرگ مرحوم آیه الله العظمی حجت و هم بحث مرحوم آیه الله العظمی خوانساری

۳- آیه الله شیخ اخترعباس نجفی: از علمای پاکستان و استاد درس خارج

تصریح به مقام علمی

۴- آیه الله شیخ روشن علی نجفی: از علمای برجسته هند

۵- آیه الله شیخ حسین برقی: از شاگردان آیات عظام شیخ عبدالکریم حائری و حجت،

استاد درس خارج بیش از ۴۰ سال

۶- علما و اساتید حوزه علمیه زینبیه در سوریه

۷- آیه الله شیخ جعفر رشتی قدس سره

۸- آیه الله شیخ محمد کلباسی قدس سره

۹- آیه الله شیخ محمد هجری قدس سره

۱۰- آیه الله شیخ محمدعلی خلیق شیرازی قدس سره

۱۱- آیه الله سید محمود موسوی اصفهانی

- ۱۲- آية الله شيخ محمود دانش قدس سره
- ۱۳- آية الله شيخ ابراهيم مشكيني قدس سره
- ۱۴- آية الله شيخ مرتضى اردكاني استاد درس خارج بيش از ۳۰ سال
- ۱۵- آية الله ميرزا علي غروي علياري
- ۱۶- آية الله سيد رضی الدين شيرازي
- ۱۷- آية الله شيخ حسن سعيد قدس سره
- ۱۸- آية الله سيد علي رئيسي گرگاني
- ۱۹- علامه سيد حسين علوي خراساني
- ۲۰- آية الله نصرالله شبستري
- ۲۱- آية الله شيخ محمد حسين لنكراني
- ۲۲- آية الله شيخ هاشم صالحی
- ۲۳- آية الله شيخ مهدي حائري تهراني
- ۲۴- آية الله شيخ يحيى نوري
- ۲۵- آية الله سيد محمد كاظم مدرسي
- ۲۶- آية الله سيد احمد فالي
- ۲۷- آية الله سيد محمد علي عالمي بلخابي
- ۲۸- آية الله شيخ مرتضى انصاري (از بزرگان علمای اهواز)
- ۲۹- آية الله شيخ ابوالقاسم روحاني
- ۳۰- آية الله سيد حميد الحسن (از بزرگان علمای هند)
- ۳۱- آية الله شيخ احمد پاياني
- ۳۲- علامه شيخ باقري (استاد كفايه بيش از ۳۰ سال)
- ۳۳- علامه تقدسي (استاد سطوح عاليه در قم)

- ۳۴- علامه آخوندی (از بزرگان علمای آذربایجان)
- ۳۵- علامه سید سعید واعظی (استاد کفایه)
- ۳۶- علامه سید محمد تهرانی (از علمای تهران)
- ۳۷- علامه شیخ عبدالحسین آخوند (از علمای افغانستان)
- ۳۸- علامه شیخ محمود انصاری (از علمای تهران)
- ۳۹- علامه سید محمد سبزواری
- ۴۰- آیه الله سید ضیاءالدین علامه قدس سره
- ۴۱- آیه الله سید احمد فقیه امامی قدس سره
- ۴۲- آیه الله سید حسن فقیه امامی (از مدرسین بزرگ حوزه علمی اصفهان).

﴿ تالیفات ﴾

در حقیقت کتاب‌های علمی، فکری و اجتماعی که توسط این خورشید فروزان، تألیف گردیده، گویای عمق علمی، شخصیت فراگیر، ایمان و روحیه بلند ایشان است، و هر انسان فهمیده و آگاهی که این کتاب‌ها را مورد مطالعه قرار دهد به شخصیت والا و وسعت آگاهی و عظمت مقام علمی و فقهی ایشان در بالاترین مستوای علمی پی می‌برد.

وی علاوه بر تألیف کتب استدلالی و علمی برای فقها، مجتهدان و دانش‌پژوهان، جزواتی را نیز با بیان ساده برای استفاده عموم طبقات و آشنایی آنها با برنامه‌های حیاتی اسلام و مکتب اهل‌بیت: تحریر نموده است که شمارش تالیفات و فهرست کتابها معظّم‌له خود نیاز به کتاب و تصنیفی خاص دارد، عدد تالیفات این بزرگ مؤلف زمان تا این هنگام که به نوشتن این جزوه مشغولیم، هزار و یکصد و شصت کتاب و جزوه می‌باشد، که در اینجا به پاره‌ای از

این کتاب‌ها اشاره نموده و فهرست کامل تألیفات را به کتاب‌های مفصلی که پیرامون زندگانی پر برکت ایشان نوشته شده و امی گذاریم:

فقه

- * دائرة المعارف فقه (موسوعة الفقه): بزرگ‌ترین دوره فقه استدلالی است که در ۱۵۰ جلد تألیف و تاکنون دو بار به چاپ رسیده است.
- * ایصال الطالب الی المکاسب: ۱۶ جلد، شرح کتاب مکاسب، شیخ انصاری قدس سره چندین بار چاپ شده است.
- * الحاشیة علی العروة الوثقی: مکرر چاپ شده است.
- * المسائل المتجددة: مشتمل بر هزار مسئله جدید، چاپ شده است.
- * جامع مناسک الحج: چاپ شده است.

تفسیر قرآن

- * تقریب القرآن الی الأذهان: ۳۰ جزء، مکرر چاپ شده است.
- * توضیح القرآن: ۳ جلد، خطی.

فلسفه و کلام

- * شرح منظومة السبزواری: چاپ مکرر.
- * القول السدید فی شرح التجرید: چاپ مکرر.

رجال

- * علم رجال الحدیث: خطی.

اصول فقه

* الوصائل الى الرسائل: ۱۶ جلد، شرح كتاب رسائل شيخ انصاری قدس سره، بعضی مجلّات آن چاپ شده است.

* الأصول: ۸ جزء، مکرر چاپ شده و توسط بعضی از علما در حوزه علمیه قم تدریس می شود.

* الوصول الى كفاية الأصول: ۵ جلد، شرح بر كتاب كفايه آخوند خراسانی قدس سره، مکرر چاپ شده است.

سیاست

* من اولیات الدولة الإسلامية: چاپ شده است.

* هؤلاء اليهود: افشای عقاید و سیاست‌های جهانی یهود، بیش از ۲۵ بار چاپ شده است.

* مباحثات مع الشيوعيين: نقدی بر نظریات مارکسیسم در جریان گفتگو با پیروان آن

مکتب، چاپ مکرر.

* ممارسة التغيير لإتقاذ المسلمين: چاپ مکرر.

* السبيل الى انهاض المسلمين: چاپ مکرر.

* الصياغة الجديدة: چاپ مکرر.

* الحكومة الإسلامية في عهد الإمام على عليه السلام: چاپ شده است.

* الشورى في الإسلام: چاپ مکرر.

* الحرية الإسلامية: چاپ مکرر.

* الغرب يتغيّر: چاپ شده است.

* لماذا تأخر المسلمون: چاپ شده است.

حدیث

- * توضیح نهج البلاغه: ۴ جلد، مکرر چاپ شده است.
- * وسائل الشیعة و مستدرکاتها: ۴۰ جلد، بعضی مجلّات آن چاپ شده است.

دعا

- * شرح الصحيفة السجادية: چاپ مکرر.
- * الدعاء و الزیارة: مکرر چاپ شده است.

تاریخ

- * حکومت الرسول صلی الله علیه و آله و الإمام امیرالمؤمنین علیه السلام: خطی.
- * ولأول مرة في تاریخ العالم: چاپ شده است.

اقتصاد

- * الإقتصاد للجميع: چاپ شده است.
- * الإقتصاد الإسلامی المقارن: چاپ شده است.

عقاید

- * العقائد الإسلامية: چاپ مکرر.

ارشاد و راهنمایی

- * الى شبابنا في البلاد الأجنبية: چاپ شده است.
- * الى و كلائنا في البلاد: چاپ شده است.
- * ارشادات إسلامية: چاپ شده است.
- * الفضيلة الإسلامية: چاپ مکرر.

* با ماهواره چه باید کرد: چاپ شده است.

برای آشنایی با دیگر تألیفات معظم‌له، به کتاب «نگرشی بر زندگانی حضرت آیه الله العظمی شیرازی قدس سره» و کتاب «تألیفات الإمام الشیرازی تصنیف علمی» و کتاب «سلسله مؤلفات آیه الله العظمی السید محمد الشیرازی قدس سره» مراجعه شود.

لازم به یادآوری است که بسیاری از تألیفات ایشان به فارسی و دیگر زبانهای زنده دنیا مانند: انگلیسی، اردو، فرانسوی، کردی، ترکی، سواحلی و ... ترجمه و مکرراً به چاپ رسیده است.

از هم اکنون می‌توانید با نقطه نظرات پویا و تألیفات ارزنده بزرگ مؤلف قرن، مرجع عظیم‌الشان جهان تشیع حضرت آیه الله العظمی حاج سید محمد حسینی شیرازی «اعلی الله درجاته» بیشتر آشنا شوید.

پایگاه‌های اینترنتی:

www.alshirazi.com

عربی

www.alshirazi.org

فارسی

www.shirazi.org.uk

انگلیسی

گذری بر زندگانی

حضرت آیه الله العظمی

حاج سید صادق حسینی شیرازی دام ظلّه

﴿مَثَلُ كَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ
تُؤْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا﴾

« مثل کلمه پاکیزه به درخت زیبایی می ماند که اصل ریشه آن ثابت و برقرار و شاخه های آن سر به فلک کشیده است و به اذن پروردگار در همه اوقات میوه های گوناگون و خوش می دهد.»

از بیت پر برکت خاندان شیرازی در طول تاریخ همواره فقها و مجتهدین و علمای با اخلاص و مجاهد فی سبیل الله برخاسته اند که همچون ستارگان در آسمان علم و فقاہت درخشیده اند و خدمات شایانی به اسلام و مسلمین نموده اند و می توان گفت مثل این خاندان بزرگ همانند شجره طیبه ای است که در قرآن مجید به آن اشاره شده است.

یکی از چراغهای فروزان این بیت علم و تقوی و جهاد، علامه محقق و دانشمند توانا حضرت آیه الله العظمی حاج سید صادق شیرازی (دام ظلّه) می باشد.

ایشان در سال ۱۳۶۰ ه. ق در شهر مقدس کربلا و در جوار حرم سیدالشهدا علیه السلام دیده به جهان گشود و زندگی را زیر نظر پدر بزرگوارش آیه الله حاج سید مهدی شیرازی قدس سره که در زهد و تقوی زبانزد خاص و عام بودند و پرچم هدایت مسلمانان را در این شهر مقدس به دوش حمل می کردند، آغاز نمود.

برادران بزرگوارش یعنی آیه الله العظمی حاج سید محمد شیرازی قدس سره و آیه الله شهید حاج سید حسن شیرازی قدس سره نقش غیرقابل توصیف در تربیت اخلاقی، علمی و دینی ایشان ایفا نمودند از این رو و با توجه به استعداد ذاتی فراوان و تلاش و همت بلند وی خیلی زود پس از اتمام دوره سطح، برای تکمیل مراحل عالی علمی به درس بزرگان از محققین این حوزه مهم علمی که دانشمندان نامداری را در خود جای داده بود حاضر و از دامن علم آنان خرمینهای فراوانی برچید.

از جمله اساتید ایشان، علامه بزرگ آیه الله شیخ یوسف خراسانی قدس سره و محقق بزرگوار آیه الله شیخ محمد شاهرودی قدس سره و برادر عظیم الشان ایشان آیه الله العظمی حاج سید محمد شیرازی قدس سره و برادر شهیدش مرحوم آیه الله حاج سید حسن شیرازی قدس سره بودند.

پیش از مهاجرت به کشور کویت سالهای متمادی در حوزه علمیه کربلا به تربیت علمی طلاب علوم دینی مشغول بودند و در سال ۱۳۹۹ تدریس بحثهای خارج فقه و اصول را در کویت و سپس در سال ۱۳۴۰ در حوزه علمیه قم مقدس برای جمعی از فضلا آغاز نمود و دانشمندانی زیر نظر ایشان تربیت شدند از جمله آیه الله حاج سید محمدرضا شیرازی که خود یکی از مدرسین درس خارج فقه و اصول حوزه علمیه قم به شمار می آید.

آیه الله العظمی سید صادق شیرازی در اوایل دوران جوانی جهاد با قلم را آغاز نمود و تألیفات فراوان و متنوعی حاصل تلاش علمی ایشان در مدت بیش از ۴۵ سال است که اهم تألیفات ایشان عبارتند از:

- « شرح مبسوط ۷۰۰ صفحه‌ای بر عروة الوثقی » سید محمد کاظم یزدی قدس سره باب اجتهاد و تقلید در یک جلد که در بیروت در سال ۱۳۹۷ به زیور طبع آراسته شد.

- « شرح مبسوط بر عروة الوثقی » باب صلاة در ۲۰ جلد

- « شرح کتاب شرح لمعه شهید ثانی قدس سره » در ۱۰ جلد که هم اکنون زیر چاپ است.

- « شرح تبصره علامه حلی قدس سره » در ۲ جلد

- « شرح با ارزش کتاب شرایع محقق حلی قدس سره » که چهار مرتبه به طبع رسید و مورد استفاده علما و دانشمندان و فضیای حوزه است.

- « بیان الاصول » در ۱۰ جلد که جلد مربوط به قاعده فقهی لاضرر ایشان به طبع رسیده است. این کتاب، مقدار تسلط این بزرگوار به علم اصول الفقه را نشان می‌دهد.

- « السياسة من واقع الاسلام » مؤلف بزرگوار در این کتاب سعی کرده‌اند سیاست را از دیدگاه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امیرمؤمنان علیه السلام با قلم زیبا و رسا بیان نماید و همچنین نظر اسلام را درباره سیاست امور اقتصادی، بهداشت، کشاورزی، آزادی، صلح، جنگ و چگونگی ارتباط حکومت اسلام با دیگران را به رشته تحریر آورد.

- « حقایق عن الشیعة » این کتاب به فارسی توسط جناب آقای صادق یادگاری ترجمه شده و به نام خرافه یا حقیقت دو نوبت به چاپ رسیده است.

- « القیاس فی الشریعة الاسلامیة »

- « الطريق الی البنک الاسلامی » این کتاب نیز به زبان فارسی ترجمه شده است.

- « العقوبات فی الاسلام »

- « تمهیدات فی الاقتصاد الاسلامی »

- « الاصلاح الزراعى فى الاسلام »

- « الصوم »

- « الحج »

- « شرح السيوطى » در ۲ جلد و مكرراً به چاپ رسیده است.

- « شرح العوامل فى النحو »

- « الموجز فى المنطق » اين كتاب چهار بار به طبع رسیده است آخرين چاپ آن با تحقيق

زيبا و اضافاتى توسط مؤسسه فرهنگى دارالمهدى و القرآن الحكيم حسينيه كربلائيهاى اصفهان به زيور طبع آراسته شده است و هم اكنون از جمله كتابهاى درسى منطق مقدماتى بعضى از حوزه‌هاى علمى شيعه به شمار مى آيد.

- « على فى القرآن » در ۲ جلد، مؤلف محترم ۷۰۰ آيه از آيات قرآن كه درباره

اميرالمؤمنين عليه السلام نازل يا تاويل شده را شرح داده است.

- « اهل البيت فى القرآن »

- « فاطمة الزهراء فى القرآن » مكرراً چاپ شده است.

- « الشيعة فى القرآن »

- « المهدي فى السنة »

- « المهدي فى القرآن » مكرراً چاپ شده است.

- « مالك الاشر النخعي »

- « قصص توجيهية »

- « السفور »

- « الخمر كوليرا المجتمع »

- « صلاة الجماعة و منزلتها فى الاسلام »

بعد از ارتحال مرجع بزرگ تقلید، نابغه دوران در تألیف حضرت آیه الله العظمی حاج سید محمد شیرازی قدس سره، مقلدین این مرجع بزرگوار و عده بسیاری از فضلا در امر تقلید به ایشان رجوع کردند و پرچم مرجعیت بر دوش این بزرگوار استوار گشت.

خداوند متعال وجود ایشان را از جمیع بلاها در امان بدارد و سایه این بزرگوار را در ظلّ عنایات و توجهات حضرت بقیة الله الاعظم امام زمان (ارواحنا فداه) مستدام بدارد.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على محمد و آله الطاهرين

از آنجا که مرتبه عالی از اجتهاد و مقام بلند تقوی و عدالت در

جناب مستطاب آیه الله حاج سید صادق شیرازی (دامت تأییداته)

برای اینجانب محرز و مسلم بوده و صلاحیت فتوی و تقلید و تصدی آنچه از شئونات فقیه عادل است را در ایشان مشاهده کردم، لذا تقلید و رجوع به ایشان در کلیه اموری که نیاز به اذن مرجع عادل می باشد را جایز می دانم.

چنانچه ایشان را به تقوای بیشتر و رعایت احتیاط که در همه حال راه نجات است توصیه نموده، برادران ایمانی خود را به ملازمت و متابعت در همه حال و بهر مند شدن از وجود او در همه زمینه ها سفارش می نمایم. و الله ولی التوفیق و التسدید و هو المستعان.

محمد الشیرازی

مهر